

ijindex
INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & HUMANITIES

ISSN-2277-7539 (Print)

Impact Factor- 5.631 (SJIF)

Excel's International Journal of Social Science & Humanities

An International Peer Reviewed Journal

May - 2019

Vol. I No. II

**EXCEL PUBLICATION HOUSE
AURANGABAD**

- 13) Brain Based Learning (BBL)
Dr. Khan Shahnaz Bano Mohammad Ashfaque 81
- 14) Technological Challenges in Higher Education
Dr. Mirza Mahfooz Baig 90
- 15) Development of Value added Products Utilizing
Uncommon Green Leafy Vegetables
Dr. Varsha S. Zanvar, Pradnya B. Dhutmal 95
- 16) New growth in E-commerce digital marketing
Mr. Gaikwad Deepak Devendra 103
- 17) Teaching Aptitude of Teachers: A Need to Understand
Dr. Pathan Md. Wasim Md. Shabbir 106
- 18) "Drought and It's Effect on Human life"
Dr. Vijay Baisane, Mr. Ankush Gaik 115
- 19) उच्चशिक्षण आणि अजिवन शिक्षण
डॉ. संजय मून 120
- 20) पूर्वांचल के लोकगीतों में श्रम सौंदर्य
संतोश नागरे 130
- 21) धुळधान...!!
डॉ. गणेश मोहिते 134
- 22) औरंगाबाद शहरातील माध्यमिक स्तरावरील मराठी, उर्दू
व इंग्रजी माध्यमातील इयत्ता नववीच्या विद्यार्थ्यांना सामान्य
मानसिक क्षमतेचा तुलनात्मक अभ्यास
डॉ. शेख सुभान हसन 139
- 23) ناول "آہنگار" کا تنقیدی جائزہ
ڈاکٹر شرف اہمارہ شیخ عکلمہ بانو شیخ اکبر 151
- 24) ادب اطفال میں مہاراشٹری خواتین شاعرات
زندت پرین محمد نوح 157
- 25) عالمی زبانیں اور اردو زبان کے مسائل
ڈاکٹر سید سلیم علی شاہ 163

धुळधान...!!

* डॉ. गणेश मोहिते

महाराष्ट्र व दुष्काळ हे समीकरण तसं नवं नाही. इतिहासात त्याच्या खाणाखुणा प्राचीन काळापासून आढळतात. दर तीन-चार वर्षांनी दुष्काळ महाराष्ट्राच्या पाचवीला आहे. अगदी मराठी भाषेच्या उत्पत्ती काळापासून दुष्काळाचे संदर्भ वाङ्मयात येतात.

यादव, बहामनी, शिवकाल, इंग्रज अंमल ते स्वातंत्र्योत्तर कालखंड असा कोणताही 'काळ' त्यास अपवाद नाही. इ.स. च्या दुसऱ्या शतकातील हालाची 'गाथा सप्तशती' हा अत्यंत महत्त्वाचा ग्रंथ. आज तो मूळ रूपात उपलब्ध नसला तरी त्याच्या प्राकृत रूपावरून ज्या 'गाथा' उपलब्ध आहेत; त्या विविध परिष्करणातून आपल्या पर्यंत आल्या आहेत. यात येणारे दुष्काळाचे वर्णन पहा. उदा. ओवी १.८० "हे जलदेवतांनो, पाण्याने भरलेल्या मेघांना जाऊन सांगा, हा शिवारकरी शेतात धान्य पेरतो आहे. तुम्ही शेतकऱ्यांना का मारता? त्यांच्या डोळ्यांना का क्लेश देता? त्याची का हिंसा करतोस?"

इथपासून ते लोकसाहित्यापर्यंत.
त्यात तर दुष्काळाचे अनेकाविध संदर्भ येतात.

"बाई दुष्काळ पडला
पाखरला चारा नाही
पाखरला चारा नाही
खुट्यावर मेल्या गाई

* उपप्राचार्य, बळभीम महाविद्यालय, बीड

